

รายวิชาสังคมศึกษา
รหัสวิชา สด๔๑๐๑
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
เรื่อง ไตรสิกขา

ครูผู้สอน

ครูวรพรรณ ศรีอรุณ

ครูจิติรัตน์ ดิษฐวงศ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑.

บอกความหมายของไตรสิกขาได้

๒.

วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา

๓.

เห็นความสำคัญในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมไตรสิกขา

อันลึงค่างกลางป่าจับมาหัด
สารพัดฝึกได้ตั้งใจหมาย
เรานักเรียนครูเพียรสอนแทบตาย
ถ้าเอาดีไม่ได้ก็อายลึง

??

คำถามชวนคิด

นักเรียนมีการพัฒนาการเรียน
ของตนเองได้อย่างไรบ้าง

??

อ่านหนังสือทบทวนบทเรียน

ไตรสิกขา

ไตรสิกขา คือ หลักธรรม ๓ ประการ
ที่ใช้ในการฝึกอบรมกาย วาจา ใจ
เพื่อให้เกิดสติปัญญา

ไตรสิกขา

ศีล

สมาธิ

ปัญญา

ศีล

อธศีลสิกขา

คือการปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย
สำรวมกาย วาจา ใจ (การละเว้นการทำความชั่ว)

เราจะต้องทำตนเองให้มีพฤติกรรม
ทางกาย วาจา ใจ ที่ดี เช่น การรักษาศีล ๕

เราสามารถปฏิบัติตาม
อริศีลสิกขาอย่างไร
ได้บ้างคะ

สมาธิ

อธิจิตตสิกขา คือการพัฒนาใจให้มีความตั้งมั่น
มีสติสัมปชัญญะ (การทำสมาธิ)

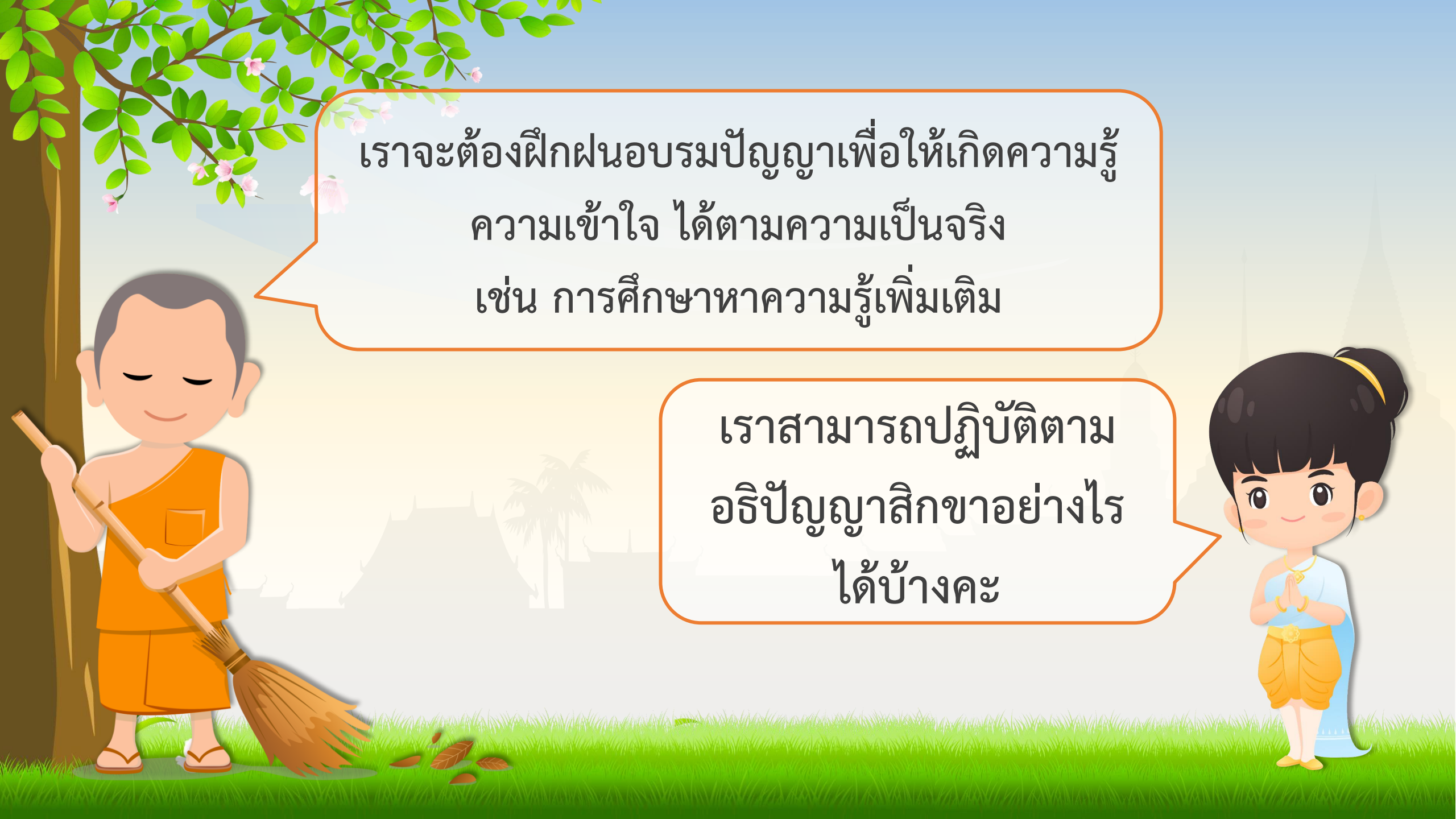
เราจะต้องฝึกฝนอบรมจิตใจให้
เกิดสมาธิ สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ
เช่น การนั่งสมาธิ

เราสามารถปฏิบัติตาม
อธิจิตตสิกขาอย่างไร
ได้บ้างครับ

ปัญญา ➡ อธิปัญญาสักรา คือการพัฒนาความรู้
ให้เกิดการรู้แจ้งตามหลักความจริงมีเหตุผล

เราจะต้องฝึกฝนอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้
ความเข้าใจ ได้ตามความเป็นจริง
เช่น การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

เราสามารถปฏิบัติตาม
อริปัญญาลิขอย่างไร
ได้บ้างคะ

ไตรสิกขา
เป็นการศึกษา ๓ ชั้น
แบบเจตีย์

ปัญญาเป็นยอดของเจตีย์

ยอดเจตีย์ก็ตั้งอยู่ได้ดี
ส่งความเป็นสง่าราศีได้เด่น

สมาธิเป็นองค์ของเจตีย์

องค์เจตีย์ก็ตั้งอยู่ได้

ศีลเป็นฐานของเจตีย์

ถ้าฐานเจตีย์มั่นคง

ที่มาของภาพ http://www.watsomanas.com/images/gallery/KIF_๒๑๑๙.jpg

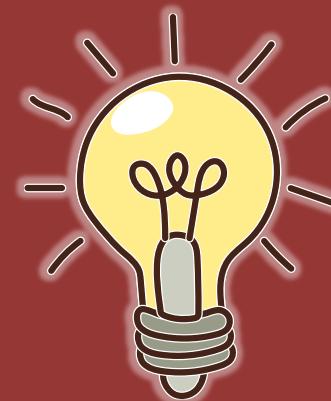

ทำให้เจตีย์ทั้งองค์มีสง่าราศี
สวยงามไปด้วยฉันท
การศึกษาหรือการพัฒนาตน
ถ้ามีศีลสมบูรณ์ สมาธิก็เกิดขึ้นได้เร็ว
และมั่นคง เมื่อมีสมาธิมั่นคง ปัญญาก็เกิดขึ้น
และมีประสิทธิภาพในการพิจารณา
ให้เกิดผลในเรื่องต่าง ๆ

กิจกรรม ร่วมด้วยช่วยตอบ

ให้นักเรียนอ่าน
สถานการณ์ที่กำหนดให้
และเลือกตอบว่าเป็น
ไตรสิกขาแบบใด

ศีล (อริศีลสิกขา)

สมาธิ (อริจิตตสิกขา)

ปัญญา (อริปัญญาสิกขา)

สถานการณ์ที่ ๑

ปรีชาเป็นคนมีมารยาท
เรียบร้อย สำนวณกาย วาจา
เมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่

สถานการณ์ที่ ๒

ศีล (อธิศีลสิกขา)

สมาธิ (อธิจิตตสิกขา)

ปัญญา (อธิปัญญาสิกขา)

พินพาเป็นคนชอบฝึกสติและสมาธิ
ให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่างๆ
ตามความเป็นจริงด้วยการ
ไปหาความรู้เพิ่มเติมทุกครั้ง
เมื่อเกิดข้อสงสัย

??

สถานการณ์ที่ ๓

ศีล (อธิศีลสิกขา)

สมาธิ (อธิจิตตสิกขา)

ปัญญา (อธิปัญญาสิกขา)

มีคุณเป็นเด็กที่มีมารยาท
ในการฟัง เมื่อคุณครูสอน
ในห้องเรียน มีคุณจะตั้งใจฟัง
และคิดตามจนเกิดความเข้าใจ

สถานการณ์ที่ ๔

ศีล (อธิศีลสิกขา)

สมาธิ (อธิจิตตสิกขา)

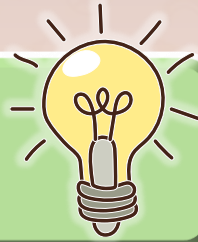

ปัญญา (อธิปัญญาสิกขา)

ปรีดาชอบนั่งร้อยพวงมาลัยและบอก
กับตนเองว่าถ้าร้อยพวงมาลัยไม่เสร็จ
จะไม่ออกไปทำอย่างอื่น
เพื่อฝึกให้ตนเองมีจิตตั้งมั่น
กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ศีล (อริศีลสิกขา)

สมาธิ (อริจิตตสิกขา)

ปัญญา (อริปัญญาสิกขา)

สถานการณ์ที่ ๕

ฉันดีเป็นคนมีจิตใจดี ไม่เคยฆ่าสัตว์
และรังแกสัตว์ เวลายุ่งกั๊ดก็จะ
ไม่เคยตบยุงเลย เพราะคิดว่า
เราควรดเว้นจากการฆ่าสัตว์
และกลัวบาป

คำถามปิดท้าย

นักเรียนคิดว่า ไตรสิกขา
จะช่วยให้นักเรียน เรียนเก่ง
ได้อย่างไร

??

หากเรามีการพัฒนาตนเองในด้านศีล
สมาธิ ปัญญา ก็จะทำให้เราเรียนเก่งได้

การฝึกตัวเองด้วยหลักไตรสิกขา
ควรเริ่มต้นอย่างไร

??

เริ่มต้นจากการมีศีลก่อน แล้วจะ
ทำให้เกิดสมาธิ ส่งผลให้มีปัญญา

๕ ชั้นปฏิบัติ

คำชี้แจงนักเรียน

๑. นักเรียนจับคู่เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ใบงานที่ ๑ เรื่อง ไตรสิกขา
๒. นักเรียนแต่ละคู่ทำใบงานที่ ๑ เรื่อง ไตรสิกขา
๓. นักเรียนที่ครูสุ่มออกมานำเสนอผลงาน

คำชี้แจงครูปลายทาง

๑. ครูให้นักเรียนจับคู่เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ใบงานที่ ๑ เรื่อง ไตรสิกขา
๒. ครูให้นักเรียนแต่ละคู่ทำใบงานที่ ๑ เรื่อง ไตรสิกขา
๓. ครูสุ่มนักเรียนออกมานำเสนอผลงาน

ใบงานที่ ๑ เรื่อง ไตรสิกขา

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้แล้วตอบคำถาม

สถานการณ์ที่ ๑

บัวหอม ได้รับเงินทอนจากแม่ค้าเกิน
บัวหอมจึงคืนเงินทอนให้กับแม่ค้า

บูมบูม มักจะหยิบดินสอของเพื่อน
ไปใช้ โดยที่เพื่อนไม่รู้ และไม่คืน
ดินสอให้เพื่อน

๑. บุคคลใดปฏิบัติตามหลักอริยศีลสิกขา

.....

๒. การปฏิบัติดังกล่าวส่งผลอย่างไร

.....

สถานการณ์ที่ ๒

ก่อนนอนปลายฝนจะสวดมนต์
นั่งสมาธิทุกวัน

ในเวลาว่างเป็นหนึ่งมักจะนำ
โทรศัพท์มาเล่นเกมเพื่อพัฒนา
ความสามารถอยู่เสมอ

๑. บุคคลใดปฏิบัติตนตามหลักอริยจิตตสิกขา

.....

๒. การปฏิบัติดังกล่าวส่งผลอย่างไร

.....

สถานการณ์ที่ ๓

โตโต้อ่านหนังสือทั้งวันทั้งคืน
ก่อนสอบ ๑ วัน

โตโน่ตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอนใน
ห้องเรียนจนเกิดความเข้าใจในเรื่อง
ที่เรียน

๑. บุคคลใดปฏิบัติตามหลักจริยญาสิกขา

.....

๒. การปฏิบัติดังกล่าวส่งผลอย่างไร

.....

เฉลยใบงานที่ ๑ เรื่อง ไตรสิกขา

สถานการณ์ที่ ๑

บัวหอม ได้รับเงินทอนจากแม่ค้าเกิน
บัวหอมจึงคืนเงินทอนให้กับแม่ค้า

บูมบูม มักจะหยิบดินสอของเพื่อน
ไปใช้ โดยที่เพื่อนไม่รู้ และไม่คืน
ดินสอให้เพื่อน

๑. บุคคลใดปฏิบัติตนตามหลักอริยศีลสิกขา

บัวหอม

.....

๒. การปฏิบัติดังกล่าวส่งผลอย่างไร

ส่งผลให้มีพฤติกรรมทางกายที่ดี

.....

เฉลยใบงานที่ ๑ เรื่อง ไตรสิกขา

สถานการณ์ที่ ๒

ก่อนนอนปลายฝนจะสวดมนต์
นั่งสมาธิทุกวัน

ในเวลากลางเป็นหนึ่งมักจะนำ
โทรศัพท์มาเล่นเกมเพื่อพัฒนา
ความสามารถอยู่เสมอ

๑. บุคคลใดปฏิบัติตามหลักอริยจิตตสิกขา
ปลายฝน

๒. การปฏิบัติดังกล่าวส่งผลอย่างไร
ส่งผลให้มีสติปัญญาที่ดี สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ

เฉลยใบงานที่ ๑
เรื่อง ไตรสิกขา

สถานการณ์ที่ ๓

โตโต้อ่านหนังสือทั้งวันทั้งคืน
ก่อนสอบ ๑ วัน

โตโน่ตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอนใน
ห้องเรียนจนเกิดความเข้าใจในเรื่อง
ที่เรียน

๑. บุคคลใดปฏิบัติตนตามหลักอริยัญญาสิกขา
โตโน่

.....

๒. การปฏิบัติดังกล่าวส่งผลอย่างไร
ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ตามความเป็นจริง

.....

สรุปบทเรียน

ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่มุ่งให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดี
มีความรอบรู้ มีติปัญญา เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับ
ผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง
การไม่ทำความชั่ว

